

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет **економіки та менеджменту**

Кафедра **економіки та підприємництва**

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

Мікроекономіка

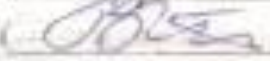
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньо-професійної програми **Фінанси, банківська справа та страхування**

за спеціальністю **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

на **1 (бакалаврському) рівні вищої освіти**

Суми – 2023

Розробники: () Пилипенко Н.М. доцент, к.е.н., доцент кафедри
 () Пилипенко В.В. професор, к.е.н., професор кафедри

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва	протокол від 23 травня 2023 року №16	
	Завідувач кафедри	 Терещенко С.І. <small>(прізвище, ініціал)</small>

Погоджено:

Гарант освітньої програми (Л.О. Рибіна)

Декан факультету, де реалізується освітня програма (М.О. Лышенко)

Рецензію на робочу програму (додається) надали:

Рибіна Л.О.

Башлай С.В.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

 (Г.Токанік)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 14.06 2023 р.

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Мікроекономіка			
2.	Факультет/кафедра	Економіки та менеджменту/економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність, складовою яких є ОК	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»			
5.	Рівень НРК	6			
6.	Семестр та тривалість вивчення	2, 1-15 тиждень			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота	
		денна/заочна			76/130
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
44/10	30/10	–			
9.	Мова навчання	українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Пилипенко Надія Миколаївна, доцент кафедри економіки та підприємництва (ауд.№403а корпус економфака)			
10.1	Контактна інформація	050-595-37-40, nadijapilipenko70@gmail.com			
11.	Загальний опис освітнього компонента	<p>В умовах сучасної ринкової економіки в програмі підготовки фахівців економічних спеціальностей дисциплін, однією із базових є мікроекономіка, яка вивчає поведінку і механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, галузями, громадськими організаціями і державними агенціями, тобто мікросистемами), які прагнуть досягти мети шляхом використання обмежених ресурсів, що мають альтернативу використання.</p> <p>Вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» завершується підсумковим контролем у формі іспиту.</p>			
12.	Мета освітнього компонента	сформувати знання про закономірності поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, оволодіти універсальним інструментарієм прийняття обґрунтованих рішень щодо здійснення вибору за наявності обмежених засобів і альтернативних можливостей, а також методикою виконання економічних розрахунків, пов'язаних з аналізом і обґрунтуванням раціональної поведінки мікросистем у ринкових умовах			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент є основою для дисциплін: макро-економіка, економіка підприємства, маркетинг, менеджмент, бухгалтерський облік			
14.	Політика академічної доброчесності	<p>Списування – завдання не зараховується.</p> <p>Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується.</p> <p>Плагиат – завдання не зараховується (якщо унікальність тексту менше 50%).</p>			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2471			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення мікроекономіки студент очікувано буде здатен...	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК			Як оцінюється ДРН
	ПРН 1	ПРН 9	ПРН 19	
ДРН1: розуміти основні поняття та категорії мікроекономічної теорії, а також проблеми, які вона досліджує	x		x	Тести множинного вибору
ДРН2: розуміти основні типи ринкових структур та особливості поведінки економічних агентів на ринках товарів та ринках факторів виробництва	x		x	Тести множинного вибору, виконання есе
ДРН3: розуміти теорію загальної рівноваги і ефективності, причини неспроможності ринку та необхідність державного втручання в роботу ринків	x		x	Тести множинного вибору, виконання есе
ДРН4: знаходити оптимальне рішення для економічних агентів на ринках товарів та ресурсів (оптимум споживача, максимізація прибутку та мінімізація витрат фірми, рішення про найм, встановлення оптимальної ціни монополістом)	x	x	x	Тести множинного вибору, розрахункове завдання
ДРН5: аналізувати наслідки порушення умов досконалої конкуренції для споживачів, виробників та суспільства в цілому	x		x	Тести множинного вибору, розрахункове завдання
ДРН6: робити висновки про доцільність інвестицій на основі розрахунків чистої дисконтованої вартості	x	x	x	Тести множинного вибору, розрахункове завдання
ДРН7: оцінювати необхідність та наслідки державного втручання в роботу ринків	x		x	Тести множинного вибору, розрахункове завдання, виконання есе

ПРН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем

ПРН 9. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію

ПРН 19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Розподіл в межах загального бюджету часу, денна/заочна			Рекомендована література О – основна, Д - додаткова
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з		
Тема 1. Предмет і методи мікроекономіки. 1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. 2. Блага, обмеженість ресурсів та проблема вибору. 3. Методологія мікроекономічного аналізу, мікроекономічні моделі.	4/2	2/-	4/8	О (1-4) Д (8-13)
Тема 2. Попит, пропозиція, їх взаємодія. 1. Попит і закон попиту. Нецінові фактори попиту. 2. Пропозиція і закон пропозиції. Нецінові фактори пропозиції. 3. Ринкова рівновага. 4. Зміна стану рівноваги. Обмеження цін та податки. 5. Динамічна модель ринкової рівноваги.	4/2	4/2	6/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 3. Еластичність. 1. Поняття еластичності. Еластичність попиту за ціною. 2. Еластичність попиту за доходом. 3. Перехресна еластичність попиту. 4. Еластичність пропозиції	2/-	2/-	6/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 4. Теорія вибору споживача. 1. Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Закон спадної граничної корисності блага. 2. Вибір споживача з ординалістських позицій. Криві байдужості. 3. Бюджетне обмеження. 4. Оптимум споживача.	2/-	2/2	6/8	О (1-4) Д (8-13)
Тема 5. Аналіз поведінки споживача. Індивідуальний та ринковий попит. 1. Реакція споживача на зміну ціни. Крива індивідуального попиту. 2. Реакція споживача на зміну доходу. 3. Ефект доходу та ефект заміщення. 4. Надлишок споживача.	2/-	2/-	6/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 6. Теорія фірми: виробництво 1. Підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система. 2. Процес виробництва. Виробнича функція. Ізокванта. 3. Ізокоста. Оптимум виробника. Мінімізація витрат. 4. Пропорційна варіація факторів виробництва. Ефект масштабу.	4/2	2/2	6/8	О (1-4) Д (8-13)

Тема 7. Витрати виробництва, виручка та прибуток. 1. Економічні, бухгалтерські та альтернативні витрати. 2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. 3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. 4. Виручка та прибуток. Правило максимізації прибутку.	2/2	2/2	6/6	О (1-4) Д (8-13)
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції. 1. Ознаки і умови досконалої конкуренції. Попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. 2. Максимізація прибутку. 3. Поведінка досконалого конкурента у короткостроковому періоді. 4. Ринок досконалої конкуренції у довгостроковому періоді.	4/2	4/2	4/8	О (1-4) Д (8-13)
Тема 9. Монопольний ринок 1. Чиста монополія та монопольна влада. Попит на продукцію монополіста. 2. Максимізація прибутку монополіста 3. Монополістичне ціноутворення. 4. Цінова дискримінація. 5. Порівняльний аналіз конкуренції та монополії. Соціальна ціна монополії.	4/-	2/-	4/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 10. Монополістична конкуренція та олігополія. 1. Монополістична конкуренція. 2. Олігополія: теорія ігор та стратегічна поведінка на олігополістичному ринку. 3. Моделі дуополії 4. Картель. 5. Модель ламаної кривої попиту. 6. Модель домінуючої фірми. 7. Вимірювання монопольної влади. Антимонопольна політика.	6/-	2/-	8/16	О (1-4) Д (8-13)
Тема 11. Утворення похідного попиту. Ринок праці. 1. Особливості ринків факторів виробництва. 2. Попит на працю. Рішення фірми про найм. 3. Індивідуальна та ринкова пропозиція праці. 4. Ринкова рівновага. Економічна рента.	4/-	2/-	6/12	О (1,2,4) Д (8-13)
Тема 12. Ринок капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень Ринок землі. 1. Капітал. Вибір у часі. 2. Пропозиція позичкових коштів. Теорія міжчасового вибору. 3. Інвестиційний попит. Поняття дисконтованої величини. 4. Ринок землі.	2/-	2/-	8/12	О (1,2,4) Д (8-13)

Тема 13. Загальна рівновага та економічна ефективність. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага 1. Загальна ефективність та загальна рівновага. 2. Ефективність та справедливість. Крива Лоренца. 3. Причини неефективності ринків. Економічна роль держави в ринковій економіці. 4. Зовнішні ефекти. 5. Суспільні блага та суспільний вибір.	4/-	2/-	6/12	О (1,2,4) Д (8-10,12,13)
ВСЬОГО	44/10	30/10	76/130	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)
ДРН1: розуміти основні поняття та категорії мікроекономічної теорії, а також проблеми, які вона досліджує	Лекція, практичне заняття, дискусія,	Опрацювання теоретичного матеріалу
ДРН2: розуміти основні типи ринкових структур та особливості поведінки економічних агентів на ринках товарів та ринках факторів виробництва	Лекція, практичне заняття, дискусія, дебати	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань, підготовка есе
ДРН3: розуміти теорію загальної рівноваги і ефективності, причини неспроможності ринку та необхідність державного втручання в роботу ринків	Лекція, практичне заняття, дискусія, дебати	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань, підготовка есе
ДРН4: знаходити оптимальне рішення для економічних агентів на ринках товарів та ресурсів (оптимум споживача, максимізація прибутку та мінімізація витрат фірми, рішення про найм, встановлення оптимальної ціни монополістом)	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань, підготовка есе
ДРН5: аналізувати наслідки порушення умов досконалої конкуренції для споживачів, виробників та суспільства в цілому	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань, підготовка есе
ДРН6: робити висновки про доцільність інвестицій на основі розрахунків чистої дисконтованої вартості	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань
ДРН7: оцінювати необхідність та наслідки державного втручання в роботу ринків	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань, підготовка есе

5. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Есе	20/20%	До 13 тижня
2.	ІРЗ 1(індивідуальне розрахункове завдання)	10/10%	До 7 тижня
3.	ІРЗ 2(індивідуальне розрахункове завдання)	15/15%	До 13 тижня
4.	Тестування	25/25%	Протягом семестру
5.	Іспит (письмова відповідь на відкриті питання та виконання практично-розрахункового завдання)	30 / 30%	За графіком сесії

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Есе	<12 балів	12-14	15-18	19-20
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
ІРЗ 1	<5 балів	5-6	7-8	9-10
	<i>Завдання не виконано</i>	<i>Методика виконання вірна, але наявні суттєві помилки</i>	<i>Завдання виконано, але існують несуттєві помилки</i>	<i>Завдання повністю виконано. Помилки відсутні</i>
ІРЗ 2	<7 балів	7-9	10-12	13-15
	<i>Завдання не виконано</i>	<i>Методика виконання вірна, але наявні суттєві помилки</i>	<i>Завдання виконано, але існують несуттєві помилки</i>	<i>Завдання повністю виконано. Помилки відсутні</i>
Тестування	<i>Кількість балів визначається кількістю правильних відповідей</i>			

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в (Kahoot / Quizizz / Moodle)	По закінченню кожної теми, модуля
2	Заповнення відомостей самооцінювання	По закінченню відповідної теми
3	Виконання завдань в Learnings App	По закінченню відповідної теми
4	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 1 тижня після виконання
5	Квест	По закінченню відповідної теми
6	Усний зворотний зв'язок від викладача під час виконання ІРЗ	Під час виконання ІРЗ

5.3. Шкала оцінювання, що діє в Університеті:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74		
60-68	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1. Підручники/посібники

1. Пилипенко В.В., Пилипенко Н.М. Мікроекономіка. Навчальний посібник. Суми: 2020. 391с.
2. Курс мікроекономіки: Навчальний посібник для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність» / За ред. С.І. Архієреєва. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. 156 с.
http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/43423/1/Book_2019_Arkhiereiev_Mikroekonomika.pdf
3. Дружиніна В.В., Черноус О. І. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків: Друкарня Мадрид, 2015. 254 с. <https://cutt.ly/UnXg4Cb>
4. Піндайк Р.С., Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка / Пер. з англ. А.Олійник, Р.Скільський К.: Основи, 1996.

6.1.2. Методичне забезпечення

5. Пилипенко Н.М., Пилипенко В.В. Мікроекономіка. Конспект лекцій для студентів освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальностями: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» 2 курсу денної та 3 курсу заочної форми навчання / Суми, Сумський національний аграрний університет, 2018. 91 с.
6. Пилипенко Н.М., Пилипенко В.В. Мікроекономіка. Методичні вказівки для проведення практичних занять та самостійної роботи для студентів спеціальностей: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» 2 курсу денної та 3 курсу заочної форми навчання / Суми, Сумський національний аграрний університет, 2018. 64с.

7. Пилипенко Н.М., Пилипенко В.В. Мікроекономіка: методичні вказівки для проведення квесту для студентів 1 курсу бакалаврату денної та 2 курсу заочної форми навчання спеціальності 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування»/ Суми, Сумський національний аграрний університет, 2022 – 17с.
8. Е-курс «Мікроекономіка». URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2471>

6.2. Додаткові джерела

9. Самуельсон П.А, Нордгауз В.Д. Экономика: Пер. с англ. М: Вильямс. 2015. 1360 с. <http://www.williamspublishing.com/Books/978-5-8459-1714-0.html>
10. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с. <https://cutt.ly/sweZ4XSe>
11. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл: С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 176 с. https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/32651/1/Mikroeconomic_2021.pdf
12. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посібник / [В. П. Решетило, А. Є. Ачкасов, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., випр. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 265 с. <http://eprints.kname.edu.ua/44492/1/2016%20%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2011%D0%9D.pdf>
13. Петрушенко Ю. М. Мікроекономіка: теорія та приклади розв'язування задач: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. прогр. бакалавра галузі знань "Економіка і підприємництво". Суми: Університетська книга, 2012. 319 с. http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1387_99093157.pdf

6.3. Програмне забезпечення

Стандартні пакети прикладних програм MS Office

6.4. Інформаційні ресурси:

14. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України/ URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Офіційний сайт Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України». URL <http://ief.org.ua/>
16. Офіційний сайт Інституту трансформації суспільства (провідний недержавний науково-аналітичний центр України). URL: <http://ist.osp-ua.info/>
17. Офіційний сайт Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <http://www.razumkov.org.ua/ukr>
18. Веб-сайт статистичного агентства Eurostat Європейського союзу – найважливіша постійно оновлювана інформація з усіх галузей економіки та соціального життя 27 країн – членів Європейського союзу. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>